

СЕКЦІЯ 4. Традиції та перспективи навчання іноземних студентів у ЗВО України та світу

Абсаямова Я. В., к. пед. н., доцентка
Київський національний університет технологій та дизайну (Київ, Україна)

МІЖНАРОДНА АКАДЕМІЧНА МОБІЛЬНІСТЬ: ВІРТУАЛЬНІСТЬ ЯК НОВИЙ ПІДХІД В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

Вступ. Розвиток сучасної вищої освіти відзначається активним ходом глибоких трансформацій, суттєвим виміром яких є явища інтернаціоналізації та глобалізації. У вищій школі протягом останніх десятиліть відбувалися процеси активного формування глобальних просторів вищої освіти та наукових досліджень, де руйнувалися соціально-економічні та академічні бар'єри, визнавалася ідея міжнародного співробітництва та партнерства. Болонські реформи вимагали реалізації низки завдань, пов'язаних з підготовкою мобільної робочої сили, розширенням перспектив її працевлаштування, формуванням почуття соціального та культурного партнерства в сучасній академічній та студентській спільноті. Національний освітній глосарій вищої освіти (2014) визначає поняття «мобільність» як один із ключових принципів Європейського простору вищої освіти та Європейського дослідницького простору, та зазначає, що мобільність надає різноманітні можливості для вільного пересування студентів, викладачів, дослідників, адміністраторів у цих сферах з метою академічного та культурного збагачення, забезпечення цілісності цих європейських просторів. Проте, в умовах жорстких обмежень на фізичні переміщення та інших факторів, спричинених пандемією COVID-19, не можна було припустити руйнування соціально-економічних зв'язків між різними країнами світу та зведення нанівець

досягнутих результатів глобалізації.

Основна частина. Відповідно до Національного глосарію вищої освіти (2014 р.), академічна мобільність визначається як здатність учасників освітнього процесу навчатися, викладати, проводити наукові дослідження в іншому навчальному закладі (науковій установі) в Україні чи за кордоном, однак академічна мобільність – це цілісне і різноманітне явище. У процесі реалізації академічної мобільності відбувається складний і багатогранний процес інтелектуального обміну, партнерства у науково-освітній діяльності, ознайомлення з ресурсами та технологіями навчання та освіти в іншій вільній економічній зоні своєї чи іноземної країни.

Академічну мобільність слід розглядати як явище, що покращує якість програм співпраці, ефективність досліджень, дає потенціал для процесів академічної та культурної інтернаціоналізації європейської вищої освіти, сприяння розвитку особистості та можливості працевлаштування, поваги до відмінностей, розвитку мовного плюралізму, забезпечуючи співробітництво на тлі їхньої академічної конкуренції. Зауважимо, що метою академічної мобільності є саме розвиток особистості, а не факт фізичного переміщення студента чи вченого з однієї країни в іншу. Академічна мобільність дає можливість отримати певний досвід навчання в іншому академічному середовищі, розвинути загальні та професійні компетенції в певній галузі знань, долучитися до досягнень академічних систем інших навчальних закладів України та інших країн, а також, по суті, сформувати нові особистісні якості, мотивацію до самоосвіти та самовдосконалення.

Альтернативою фізичній академічній мобільності сьогодні стала віртуальна академічна мобільність. Це викликано не лише кризою матеріального становища багатьох сімей, а й ситуацією, пов'язаною з необхідністю впровадження заходів, пов'язаних із поширенням пандемії. Прикладами таких заходів є тривале припинення або обмеження транспортного сполучення, закриття кордонів, рішення країн світу

запровадити карантин або обмежити в'їзд і виїзд громадян у зв'язку з COVID-19, що, безсумнівно, вплинуло на хід академічних обмінів, програми мобільності. У цьому контексті виправдовується надзвичайна важливість розвитку віртуальної академічної мобільності в діяльності сучасних вільних економічних зон.

Слід зауважити, що у Європейському просторі вищої освіти певні елементи віртуальних обмінів та мобільності були присутні як доповнення до традиційних форм ще з кінця ХХ століття. Так було розроблено наскрізні програми, які поєднували декілька університетів, здебільшого у підготовці магістрів і докторів наук. Було створено низку партнерських міжуніверситетських об'єднань, що пропонували міжнародну віртуальну мобільність, яка надає змогу учасникам дистанційно брати участь у програмі мобільності між вітчизняними та університетами інших країн, паралельно із продовженням основного навчання у своєму закладі вищої освіти з визнанням здобутих кредитів Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи.

Саме однойменний вид академічної мобільності реалізує можливість віртуального переміщення в освітньому просторі від одного освітнього закладу до іншого з метою здобуття знань, передачі їх, обміну досвідом, подолання національної ізоляції тощо на відміну від фізичної академічної мобільності, яка передбачає особисту присутність в закладі. При чому така мобільність може мати як синхронний, так і асинхронний характер.

Можливість реалізації віртуальної академічної мобільності забезпечується використанням різноманітних сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, електронного навчання, дистанційної освіти, серед яких відеоконференції, системи управління навчанням, форуми, чати, електронна пошта, що дозволяє створити доступне, уніфіковане, відкрите інформаційно-освітнє середовище для споживачів освітніх послуг.

Важливо, що в умовах пандемії акцент у формуванні академічної

мобільності робиться не на орієнтації студентської молоді на навчання і викладачів на стажування за кордоном, а на необхідності подолання відтоку молоді і фахівців за кордон, пошуку свого місця та ролі у розбудові України як демократичної та конкурентної держави.

Висновок. Таким чином, сьогодні віртуальна академічна мобільність замінює традиційну фізичну з метою реалізації права на академічну мобільність в умовах пандемії. Це, по-перше, передбачає різноманітні сучасні інформаційно-комунікаційні технології, електронне навчання, дистанційну освіту; по-друге, потребує подальшого глибокого дослідження для оптимізації реалізації свого права студентами та викладачами.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Національний освітній глосарій: вища освіта: 2-е вид., перероб. і доп. / авт.-уклад.: В.М. Захарченко, С.А. Калашнікова, В.І. Луговий, А.В. Ставицький, Ю.М. Рашкевич, Ж.В. Таланова; За ред. В.Г. Кременя. Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2014. 100 с.
2. Академічна мобільність. KA1. Міжнародна кредитна мобільність. Офіс Еразмус +. URL: <https://erasmusplus.org.ua/erasmus/ka1-navchalna-mobilnist.html> (дата звернення: 11.01.2022).
3. Guide to Virtual Mobility – The Future of Education. (2019). [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://miletus.mnau.edu.ua/wp-content/uploads/2019/10/WP6_DEV-6.1.3_TOPCL_Guideto-Virtual-Mobility-the-Future-of-Education_ENG_v01.pdf.